

# Učiteljski Tovariš

Glasi avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

**Vsebina:** Državni zbor razpuščen! — Spomini na II. kat. shod. — Kako se naj javi naša stanovska zavest? — Različne misli o napredku izobrazbe učiteljstva. — Zborovanje „Zaveze“ v Mariboru dne 8. in 9. vel. srpana t. l. — Zmes. — Društveni vestnik. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb.

## Državni zbor razpuščen!

I.

Sedanji državni zbor je bil razpuščen z cesarskim patentom z dne 7. kimavca 1900, glaseč se:

Mi Franc Jožef I. itd. itd. objavljamo in naznanjamo:

Člen I. Zbor poslancev državnega zbora je razpuščen.

Člen II. Nove splošne volitve za zbor poslancev se imajo pripraviti in izvršiti.

Dano v našem glavnem mestu in prestolnici Dunaju, dne 7. kimavca l. 1900 našega cesarovanja in 52 letnega vladanja.

Franc Jožef I.

(Sledijo podpisi ministrov.)

To, kar ukazuje ta razglas, to je že davno pričakoval lahko vsakdo, kdor se količkaj peča s politikom.

Ker je pa „Učit. Tovariš“ tudi šolsko političen list, in ker so ravno volitve za nadaljni razvoj šolstva sploh in učiteljstvo posebej jako važne, da — življenskega po-

mena, zato se naj nam oprost, da se hočemo ravno s tem vprašanjem baviti nekoliko obsirneje.

Ravnokar razpuščen državni zbor je bil voljen na podlagi cesarskega patenta z dne 22. prosinca 1897 in sicer na podlagi nove volilne preosnove. Ta nova volilna reforma bazira na tem, da je prej bilo l. 1891. voljenih 353 poslancev, a po novem je prišlo 72 novih poslancev — iz pete kurije — torej je bilo skupaj 425 poslancev.

Posebno značilno za pokojni državni zbor je bilo dejstvo, da je bil voljen prvim poslancem državnega zbora 4. sušca 1897. opat Treninfels in zadnji 24. sušca 1897. zopet opat Dungal.

Zanimivo je tudi znati pregled stanov, kako je bil sestavljen ravnokar razpuščen državni zbor.

Za slov. učiteljstvo je pač važno znati, koliko je bilo v državnem zboru, v tem cvetu avstrijske inteligencije, zastopanih učiteljev in profesorjev.

Skupno število učiteljev in profesorjev kot državnih poslancev je bilo 37, a učiteljev pa le 3 in sicer Thurnher

## Spomini na II. kat. shod.

I.

Dragi Frane!

Hvala Bogu! Srečno smo dovršili II. kat. shod. Značaji so se očvrstili in načela, katera smo imeli že davno zarisana, a so stala do sedaj še bolj v ozadju, stopila so po izvršenem — sijajno izvršenem — II. katoliškem shodu markantno na površje. Sedaj se nam ni treba bati niti peklenskih močij, vsaj smo si ustanovili prekorigno „Slomškovo zvezo“, katerej je kumovalo — oh blaženi trenutek — čez sto prečastitih duhovnikov, vnetih za blagor svojih žepov, do 70 raznih učiteljic in 9 učiteljev. Blagoslovil je ta shod sam prevzvišeni ljubljanski vladika, a osebno ga pozdravil sam veliki duhovnik Makabejec Juda, iz katerega govori sam sv. Duh. Pretresljiv je bil ta prizor; ne zabimo ga nikdar.

Da se je shod, oziroma „zveza“ ustanovila v veselje vseh za šolo dobro mislečih katoličanov, dokaz temu sklepni govor eminence, goriskega kardinala. Upam, da si bodeš pač tudi Ti, akoravno se nisi mogel shoda vdeležiti, zapomnil milostljive besede, ki jih je čulo mnogobrojno število navzočih učiteljev; ime učiteljica se je na II. kat. shodu le redkokedaj slišalo, ker to nekako čudno zveni. Na shodu navzoče kolegince bodo opravičenje radi tega postopanja že doma zvedle. Nj. eminenca, kardinal

Missia, se je izrazil o „Slomškovi zvezi“ tako-le: „Še enega uspeha tega shoda se izredno radujem, to je učiteljska „Slomškova zveza“, ki se je uprav ob tem shodu zasnovala in sicer s prav srečnim, za prihodnost upapolnim začetkom.“

Dragi moj! gotovo se bodeš čudil, zakaj nas je bilo tako število učiteljev — 9 — na ustanovnem shodu „Slomškove zveze“. Ne čudi se temu. Kot pravemu katoličanu Ti je gotovo znano, da se naša prečastita duhovščina vedno in povsod ravna po evangeljskih besedah, posebno pa naš skrbni vladika. Tudi tukaj so se ravnali po onih pretresljivih besedah evangeljskih, ki pripovedujejo, da je nek gospod napravil gostijo, razposlal po vseh krajih svoje hlapce ter jim naročil, da povabijo na to gostijo vse prijatelje, znance in sorodnike. A ti so z raznimi praznimi izgovori odklonili to vabilo. In gospod se je ujezil ter zapovedal vnovič svojim hlapcem: Pojdite po potih, vaseh in mestih ter pripeljite vse slepce, gluhe, mutce in hromce! In šli so ter jih privedli. In gospod je vzkliknil: Veliko je poklicanih, a malo izvoljenih. Za danes končam, ker Ti ne utegnem dalje pisati, dobil sem namreč ravnokar povabilo od našega častitega gospoda župnika na „en tarok“.

Zdravstvuj Tvoj

Josip.

Martin, kmetske občine Feldkirch, Predarlško; Sokol Josip, mestne občine Pardubice, Češko in Drexel Ivan, mestne občine Feldkirch, Predarlško. Iz tega izprevidi slovensko učiteljstvo lahko, kako imenitno(?) je bil zastopan učiteljski stan v državnem zboru.

A celo ti trije zastopniki-učitelji so hodili vsak po svoji poti, zakaj prvi je bil klerikalec v pravem pomenu besede, drugi mladočeh od nog do glave, a zadnji nemški naprednjak z dušo in telesom.

Pokojni državni zbor je imel, kakor znano, dne 8. rožnika 1900 svojo zadnjo sejo in sicer je bila to ona usodepolna seja, kjer so vprizorili naši zakonodajalci tak škandal, kakoršnega pač ne doživi kmalu svet, seveda, to pa vse iz prevelike objestnosti, ker državni poslanci mislijo sploh, posebno nekateri, da so le oni rojeni za tak posel, in da državni zbor obstoja radi njih, a ne radi ljudstva.

Positivnega dela in vspeha umrli državni zbor pač ne more dokazati, akoravno je imel v pretečeni sesiji 58 sej.

Prepirali in kavsali so se med seboj radi prav malenkostnih rečij, za pravo oslovsko senco. In zakaj bi se pa ne! Vsaj je večina državnih poslancev, kar smo že prej omenili, mnenja, da morajo biti le oni državni poslanci, in da ljudskega mnenja ni treba poslušati, onega ljudstva, ki jih pošilja v državni zbor.

Toda stvar se mora obrniti na bolje.

## Kako se naj javi naša stanovska zavest?

Govoril pri glavni skupščini „Zaveze“ 9. m. m. Vek. Strmšek.

O stanovski zavesti se danes sploh mnogo govori in to po pravici. Ona je za vsak stan velike važnosti, osobito je pa pri stanovski organizaciji in sploh v boju za stanovske koristi glavni činitelj.

In ker se ravno našemu stanu tako od prijateljev, kakor od neprijateljev rado predbaciva pomanjkanje stanovske zavesti, je umestno, če se danes, ko smo v tolikem številu in v tako imenitni stanovski organizaciji zbrani, razgovarjamo, v čem ali kako naj se javi naša stanovska zavest.

Govoriti hočem odkritosrčno po svojem prepričanju in si nikakor ne domišljudem, da bodo moja izvajanja vsem po godu, temveč sem uverjen, da bodo tuintam zadela morebiti ob močen odpor. Prosim pa, pustite me do konca govoriti in naj vsakdo do konca poslušaj in potem v debati svoje mnenje izrazi, da se pojmi pojasnijo, kar je edini namen te moje razprave.

Kdor hoče svojo stanovsko zavest javno kazati in se pred svetom takorekoč ponašati s svojim stanom, mora istega ljubiti in spoštovati.

No, ljubiti mora naš stan v sedanjih razmerah, ko so njega člani skoraj brezpravni in neprimerno slabo plačani, le navdušen idealist, ki rad vse pretrpi, če le sme sodelovati za vesoljni napredek človeštva; a spoštovanja, in to posebnega spoštovanja odrekati mu ne more noben poštenjak, ako le količkaj pozna njega prevažno in težavno nalogo.

Spoštujmo torej i mi svoj stan ter opustimo vse, kar bi ga moglo ponižati, to bodi prvi znak naše stanovske zavesti.

Vsakdo izmed nas naj skrbi, da si pridobi osebno spoštovanje drugih stanov in ves stan bo mnogo pridobil

na svojem ugledu. — Ne pozabimo nikdar in nikjer kaj smo. Mi moramo vzgajati mladino, moramo biti torej sami dovolj vzgojeni in izobraženi, živeti moramo torej povsod tako in se tako obnašati, kakor vsak drugi pameten omikanec, ki tirja, da ga drugi spoštujejo in upoštevajo.

Kot drugi glavni znak spoštovanja našega stanu bodi nam točno izvrševanje naših stanovskih dolžnosti.

To vodilo je sicer važno za vsakega človeka, a za nas učitelje še posebno. Če zanemarja n. pr. rokodelec, obrtnik, kmet ali kdo drugi svoje dolžnosti, škoduje to navadno le njemu samemu in se ista škoda da včasih s posebnim naporom še pozneje popraviti, a naša malomarnost škoduje nam izročeni mladini in nikdo ne more iste naknadno poravnati. Našemu delovanju je odmerjen določen čas, a kar časa zamudiš, ga vekomaj zgubiš.

Vrhutega so pa obrnjene na učitelja oči vseh občanov in vsake zanemarjenje dolžnostij posameznika se rado zapiše na rovaš celemu stanu.

Izvršujmo torej točno svoje dolžnosti!

Naše stanovske dolžnosti predpisuje nam zakon prav natančno in ne bom istih tukaj našteval, pripomniti hočem le nekaj z ozirom na naše posebne razmere.

Spominjajmo se vedno, da nam je vzgajati naš ljubi slovenski narod, ki se je vsled svoje lege moral stoletja braniti pred ljutim Turkom, ki je moral tlačaniti divjim Obrom in pozneje nemškim grajščakom in je tako nekoliko zaostal v splošni kulturi in si še do danes ni pridobil močnega srednjega stanu, ne svojega plemstva; dočim so se drugi narodi za njegovim hrbtom pod ugodnejšimi pogoji lahko mirno in vsestranski razvijali in svojega branitelja v kulturi prekosili.

Spominjajmo se tega dejstva vsaki dan in vselej, kadar nas hoče naš slabejši jaz ovirati v točnem izvrševanju naših dolžnosti. Izkoriščajmo vsako priliko ter z ljubeznijo pomagajmo narodu, ki hoče sedaj brzim korakom v kratkem času popraviti, kar je moral stoletja zamuditi. Osobito podpirajmo gospodarsko stran, da si narod tudi gmotno opomore. — Lačnim želodcem je pač zastonj govoriti o idealih.

Učimo ga ljubiti našo lepo domovino, učimo ga ceniti in spoštovati svoj materni jezik, učimo ga izkoriščati prirodne dobrrote, navdihujmo ga s samozavestjo in odpravljajmo tisto pretirano servilnost pred vsako gospodsko sukno.

Zatirajmo sploh slabe ter negujmo lepe lastnosti in navade, da bo tudi naš narod kedaj čil in krepak na svoji zemlji svoj gospod.

Učitelj, ki ne živi in ne čuti z narodom, ki se ne veseli in ne žalosti z njim, učitelj, ki ni z narodom, je zoper njega in ni in ne more biti pravi učitelj naroda.

Ne pozabimo, da smo učitelji eminentno vernega naroda!

Kakor so nas naše nopoizabne matere skrbno učile moliti, kakor so nas one s strahom puščale od doma, ker so se bale, da bi nam kedo skalil verski čut, istotako vzgojujejo še danes poštene slovenske matere svoje otročice in z isto skrbjo jih puščajo od doma.

„Priden bodi, pa Boga ne pozabi!“ je še danes zadnji pozdrav vsake ljubeče slovenske matere. Ne prezirajmo tega, ampak varujmo se razdirati, kar je zgradilo goreče materino srce!

Nobeden resnično omikan človek se ne drgne ob vero in verski čut svojega soseda, nobeden pravi omikanec ne prezira drugega, če ni ž njim istega verskega prepričanja in ne posmehuje se, če njegov sosed zaupljivo opravlja svojo versko dolžnost.

Spoštujmo torej tudi mi verski čut našega naroda in izročene nam mladine in opustimo vse, kar bi moglo istega žaliti!

**A ločiti moramo, posebno zunaj šole, vero od oseb, ki so v njeni službi.** Tudi najvernejši katoličan se včasih zoperstavlja podjetjem, kojim kumujejo duhovniki in je lahko v hudem osebnem in političnem nasprotstvu s posameznim duhovnom, kakor tudi s celo stranko.

Tako nasprotstvo in tako bojevanje, ki se ne tiče verskih resnic in verskih nauk ni in ne more biti razdiranje verskega čuta, ono se tiče le oseb in njih posebnih nazorov in podira k večjemu le brezmejno in slepo zupanje do nekaterih oseb. Naša stanovska zavest javi se naj torej tudi v tem, da upoštevamo versko prepričanje našega naroda ter nikdar ne žalimo verskega čuta nam izročeni otrok.

Pri vsem tem moramo se pa odločno upreti, če bi nam kedo odkazal, ali če bise od nas tirjalo izjemno stališče glede verskih vaj in bi se našemu stanu predpisovale posebne verske eksercicije.

Ker je verouk na učiteljskih obligaten predmet in ker mora vsak učitelj, ki hoče kdaj šolski vodja biti, s posebno skušnjo dokazati, da je sam zmožen verouk poučevati, izrekale bi take eksercicije, da smo učitelji najbolj grešen stan in najbolj potrebni pokore. Tako sumničenje pa je žaljivo za ves stan.

Z dosedaj povedanim je začrtano takorekoč že vse naše delovanje: Spoštovanje do našega stanu in ljubezen do našega naroda bodite nam povsed voditeljici.

Delovati pa moramo še za izboljšanje naših plač. Učitelj, ki hoče svoji nalogi povsem zadostiti, posvetiti ji mora vse svoje moči. Ne smejo ga tlačiti skrbi za vsakdanjske potrebe, on mora imeti sredstva za svojo nadaljno naobrazbo, pa tudi za primeren počitek in razvedrilo. Preveč napeta struna poči.

Protiviti se nam je povsod krajevne plačilnemu sistemu. Vsi imamo iste študije, vsi enako delo; bodi torej tudi plačilo enako. Krajevne draginske razmere pa se naj uredijo s krajevnimi dokladami.

Truditi se moramo, da prevzame velik del ljudskošolskih stroškov država. Država v celoti ima od dobrih šol največ koristi, ona si je pridržala vso oblast nad šolstvom, njej služijo vojaki in v njeno blagajno stekajo se davki, ki so v tesni zvezi z naobrazbo človeštva.

Tirjati moramo preosnovno šolskih oblastnij v tem smislu, da bodo naše delovanje cenili le pedagoško izobraženi ljudje, in ne bodo šolskih uredb določale osebe, ki o našem napornem delovanju nimajo pravega pojma.

Potegovati se nam je za odpravo tajne kvalifikacije. Kdor hoče druge napeljevati k samostalnosti, mora sam prost in samostalen biti, ne sme se ž njim ravnati, kakor z otrokom, kojemu se s šibo žuga. Učitelj mora pred vsem vedeti, pri čem je, kako

se njegovo delovanje od poklicanih činiteljev ceni. On ki bi naj bil vsakemu otroku do pičice pravičen, mora vsaj prepričanje imeti, da se tudi ž njim pravično ravna.

Iz istih razlogov moramo zahtevati premembo disciplinarnega reda, naj se nam dovoli proti tožbam uporabljati vsaj ista sredstva, ki so tudi najhujšemu zločincu na državne stroške na razpolago.

Razpravljajmo po naših časopisih in pri naših shodih važna šolska vprašanja, o katerih moramo mi pravo sodbo izreči, kakor o pomanjkljivostih sedanjih in novih šolskih knjig, o uradnih tiskovinah, o učnih načrtih itd. in ne dopustimo, da se ista rešujejo preko naših glav, ker take rešitve niso vsikdar praktične vrednosti.

Delujmo na to, da se šole množijo in razširjajo, da se število otrok, določenih za en razred, skrči, ker manj ko je v razredu otrok, uspešnejši je lahko pouk.

(Dalje.)

## Različne misli o napredku izobrazbe učiteljstva.

(Iz „Posla z Budče“.)

(Konec.)

Meje posameznih sposobnosti bi pa bilo še natančneje določiti, a to nemara tako, da bi se prisodila še dobra sposobnost tistemu, ki prejme v praktiški sposobnosti znak „dobro“ in samo v manjšini izpitnih predmetov znak „dovoljno“, toda če prejme kandidat v praktiški izkušnji znak „dovoljno“, ali v večini izpitnih predmetov znak „dovoljno“, temu se naj prisodi „dovoljna“ sposobnost.

Natančneje označenje učne sposobnosti bi koristilo samim kandidatom, zlasti pa poklicanim šolskim organom, če bi mogli po posameznih izpričevalih dognati primerno sposobnost prosilcev za mesto.

Učna sposobnost za meščanske šole se more prisoditi le tedaj, ako je praktiški izpit najmanj dober in ako je končni uspeh v vseh razen enega predmeta najmanj „dober“.

Ako je prejel kandidat pri praktiškem izpitu in v večini ostalih izpitnih predmetih najmanj „hvalevredno“, a niti en znak „dovoljno“, se mu prisodi učna sposobnost z odliko.

Izdano izpričevalo pa obsega razen popolnega kandidatovega nacionala samo prisojeno sposobnost brez znakov iz posameznih predmetov.

Četudi ta način prisodbe učne sposobnosti more časih povzročiti poškodbo ali olajšavo, je vendar ta možnost mnogo manjša, nego pri izpričevalu učne sposobnosti za ljudske šole, zakaj število predmetov je manjše in tako so tudi meje mnogo ožje.

Učna sposobnost za meščanske šole se more razširiti s polaganjem izpita iz dveh, celo iz treh skupin.

Takšno razširjanje sposobnosti ne vidijo nekateri činitelji v šolstvu posebno radi, trdeč da škodi vglabljanju v znanje predmetov ene skupine. Avtor, vidno nekakšen izpitni komisar, ki je poučen o tej zadevi, vidi pri svoji občutnosti v tem nepravilnost, ako pokazi eno „dovoljno“ bolj pripravljenu odliko in hoče imeti več stopenj učiteljske sposobnosti. Toda navzlic temu menimo, da njegove misli v tej zadevi bi ne pomenile reforme, ampak vrnitve

k staremu in odloženemu razdeljenju učiteljstva na „dovoljne“, „dobre“ in „odlične“ učitelje, a ta razdelitev bi nikakor ne pripomogla učiteljstvu v javnosti do večjega ugleda. Ako je dosegel „pilar“ boljše znake, iz tega še ne sledi, da bode „z odliko“ izpolnjeval v šolskem in javnem življenju svoje dolžnosti.

Te male krivice, ki se moraja pretrpeti pri izpitu, dobijo odškodnino lahko v praktičnem življenju, ako more „odličnjak“ pokazati v delu po izpitu svoje znanje. Ako tega ne more, ni imelo znanje niti pri izpitu nobene cene.

Da bi moglo učiteljstvo razširiti in vglabljati svoje znanje, so se ustanovili l. 1883. učni kurzi za meščanske šole.

O teh tačajih pravi avtor:

„Ti tečaji imajo biti pristopni zaporedno vsem učiteljem, ki se zanje oglašajo, pristop bi se moral celo omogočiti z dopustom, ne da bi moral učitelj plačati svojega suplenta.“

Dovoljenje dopusta je potrebno, zakaj ni mogoče, da bi učitelj po celodnevem delu v šoli mogel slediti s pozornostjo predavanju; tembolj, ker potrebuje mnogo časa, da i doma pridno sodeluje, da bi mogel pridobiti kaj uspehov v naobrazbi. A kje bi se naj jemal še čas za neobhodno potrebno delo (pripravo, popravljanje nalog itd.), katero zahteva delo v šoli?

Potrebno je dovoljenje dopusta i za one obiskovalce kurza, ki bivajo izven mesta, v katerem se dotični tečaj vrši, zakaj prihod in odhod bi zahtevala še več časa, tako da bi bilo nemogoče dotičnemu obiskovalcu tečaja izpolnjevati vse svoje dolžnosti.

Dovoljenje dopusta bi se naj zvezalo s pismeno izjavo prosilcevo, da položi najpozneje v dveh letih izpit za meščanske šole.

S poslednjim ne soglašamo, zakaj dokaz globokejše naobrazbe ni ravno izpričevalo.

V daljnjih uvaževanjih se dotika avtor hrepenenja učiteljstva po višji akademski naobrazbi. Ne izreka gotovo, meni li, da bi bila učiteljstvu potrebna in se izgovarja na poznejšo dobo, ko bodo vsi razlogi pro in contra formovani.

Prihaja k nazorom, da bi se dala doseči višja naobrazba z nadaljevalnimi tečaji za učiteljstvo na visokih šolah.

To si predstavlja tako-le:

Doba tečajev bi trajala dve šolski leti. Največje število obiskovalcev bi smelo biti 40. Tečaji bi se delili na jezikovno-historijske in matematiško-prirodosnanske, s katerimi bi bila zvezana predavanja o pedagogiki in filozofiji.

Pristop bi imeli učitelji in učiteljice z izpričevalom za meščanske šole. Oglasiti bi se bilo pri deželnem šolskem svetu.

Deželni šolski svet pregleda posamezne spise, potem jih pa predloži c. kr. naučnemu ministrstvu, a predlaga v posebni prilogi in s posebnimi razlogi posamezne učitelje, ki bi se naj poklicali v dotične nadaljevalne tečaje, pri čemer se naj bi pazilo v prvi vrsti na potrebno nadarjenost in resno voljo prosilca, in da bi se pri enakih pogojih sprejel iz vsakega okraja najmanj en prosilec.

Ministrstvo imenuje po pregledanju spisov posamezne vdeležnike za tečaje na visokih šolah.

Nedostatek gmotnih sredstev ne sme nikdar preprečiti pozvanja v tečaj, samo če so izpolnjeni drugi pogoji.

V takšnih slučajih naj se določajo državni prispevki k plači do tiste visokosti, da bi imel poklicanec v tečaj najmanj 100 do 120 K na mesec in se tako posvetiti docela svojim proučevanjem.

Tudi potnina naj se plača vsem v tečaj poklicanim v mesto in iz mesta.

Vsakdo, ki je pozvan v tečaj, prejme s tem brez posebne prošnje dopust za dobo tečaja, a ni mu treba plačati substitucijo samemu.

Koncem nadaljevalnega tečaja bi naj bil dolžen vsak vdeležnik tečaja ali takoj, ali najpozneje začetkoma prihodnjega šolskega leta polagati pri posameznih docentih tečaja pismeno in ustno izkušnjo (kolokvij) iz onih predmetov, katere je v tečaju poslušal.

O uspehu izpita se izda vsakemu kandidatu posebno izpričevalo. Tako bi pokazale posamezne učiteljske moči večjo stopnjo duševnega razgleda in prevladanja predmetov; oboje je treba zahtevati za srečno delavnost na imenitnejših mestih v učiteljskem stanu, kjer ne zadostuje samo prosto opazovanje podrejenih učiteljskih oseb, ampak kjer je glavna naloga njih dobro vodstvo na temelju širjega lastnega razgleda v dosego predpisane zadače.

To so zlasti mesta:

1. okrajnih šolskih nadzornikov,
2. glavnih učiteljev in ravnateljev na učiteljiščih, višjih dekliških šolah in naobrazovalnih zavodih in končno
3. deželnih šolskih nadzornikov za ljudske šole in učiteljišča.

Na ta mesta naj bi se poklicali v prvi vrsti učitelji, ki so pokazali višjo stopnjo duševnega razgleda, polno prevladanje svojih predmetov in poznajo razen tega teoretiški in praktički uredbe in potrdbe ljudskih in meščanskih šol.

Urejenje navedenih nadaljevalnih tečajev na univerzah bi ne pomenilo samo korak do izjavljene učiteljske zahteve po višji akademski naobrazbi, ampak tudi napredek v daljšem razvoju šolskih zakonov in ljudskega šolstva sploh.

Avtor stavi torej tu nekakšen posredovalen predlog med konservativnimi smermi, ki zahtevajo dosedanji način naobrazbe na učiteljiščih, in zahtevanjem učiteljstva po akademski naobrazbi.

Predlog avtorja imamo za nedostatnega, kar se tiče stvari, in popolnoma nesrečnega, kar se tiče načina, ki se javi v vsem kot stvar, prežil in birokratiški.

Jeli dosedanja naobrazba učiteljstva po učiteljiščih nedostatna, a to priznava avtor sam, pa se mora ta potrebna naobrazba doseči drugim načinom in jo zvišati in to tako, da bi postala last vsega učiteljstva. Štiri-deset izvoljenih vdeležnikov tečaja ne more pomeniti povišanje učiteljske naobrazbe. S tem bi se povzročila kričeča nasprotja med učiteljstvom, ki bi mogla stanu le škodovati, nikakor pa ne koristiti. Le mislimo si dva učitelja drugega poleg drugega, eden s slabo naobrazbo iz učiteljišča a izvoljenec poleg njega z izpitom za meščanske šole in z absolvovanim dvoletnim tečajem na univerzi!

Takšni razločki ne morejo biti smotri učiteljstva, zato se ne more učiteljstvo za nobeno ceno odreči zahtevi potrebnega akademiškega naobraženja. Poslednjič nam tudi ne ugaja način, kako bi se naj vršilo sprejemanje

učiteljev v višji tečaj. Kako dolga, uradna pot za vdeležnike tečaja! Prošnjo bi moral po šolskem vodstvu podati okrajnemu šolskemu svetu, ta deželnemu šol. svetu, ta ministrstvu in povsod bi se izpitala nadarjenost, „pravična želja po višji naobrazbi“ in drugi pogoji . . .

Za Boga, koliko kljuk bi moral takšen višje naobrazbe žejen učitelj osnažiti, preden bi prejel milostno dovoljenje, da se sme dalje naobraziti. Nimamo besed za zasluženno obsodbo takšnega birokratskega suženjstva. Nikakor, sramota bi postala takšna inštitucija za učiteljstvo, zakaj vzgojila bi nam licemerne, neprijazne in nadute kolege, ki bi bili strah vsi učiteljski okolici. **D. P.**

## Zborovanje „Zaveze“ v Mariboru dne 8. in 9. vel. srpana t. l.

(Dalje.)

### Seja delegacij.

Ko je bila končana seja upravnega odbora, ki je vse potrebno ukrenil za sejo delegacij, so se sešli odposlanci in odposlanke posameznih učiteljskih društev — po številu okolo 100 — v mali dvorani „Narodnega doma“ k delegacijski seji.

Predsednik „Zavezin“, gosp. učitelj L. Jelenc, otvori sejo z nagovorom, ki smo ga priobčili v 25. številki. Zapisnikarjem imenuje gospoda Petrička in Berginca.

Ko prebere „Zavezin“ tajnik, g. učitelj D. Česnik imena delegatov in delegatinj, se preide k poročilu tajnikovem o delovanju „Zaveze“ in njenih društev. To zanimivo poročilo je priobčil naš list že v 24. številki.

V naslednjem poroča tajnik o drugih važnih korakih in ukrepih, ki jih je storilo vodstvo. „Zaveza“ je bila zastopana pri shodu vsega avstrijskega učiteljstva na Dunaju ter je tudi zlasti po zaslugi občinskega sveta ljubljanskega in upravnega odbornika g. Dimnika poskrbela, da dobi šolski muzej v novem šolskem poslopju ljubljanske dekliške osemrazrednice primerne in lepe prostore. — „Zaveza“ je tudi vplivala na dalmatinsko učiteljstvo, da si ustanovi svoja društva, ki naj pristopijo k „Zavezi“.

Vse delovanje „Zaveze“ temelji na določilih državnega šolskega zakona, ki ga je sankcioniral cesar sam. Na tej podlagi bo delovala „Zaveza“ še dalje. „Zaveza“ bo hodila po ravnem poti naprej, da pribori v sebi združenemu učiteljstvu lepšo bodočnost. To poročilo, polno krepkega in odločnega duha, je sprejela delegacija z burnim odobravanjem.

K poročilu tajnikovemu se oglasi gosp. Dubrovič od Svetega Mateja v Istri ter z vznesenimi besedami naglaša, da vlada med istrskim učiteljstvom in tamkajšnjo duhovščino najlepša sloga. A ono, kar govori tajniško poročilo o kranjskem klerikalizmu, naj se debelo natisne in razširi med ljudstvo!

Blagajnik, nadučitelj g. Fr. Luznar, poroča o „Zavezinem“ gmotnem stanju. „Zaveza“ je imela vseh dohodkov 1189.80 K in 1166.85 K stroškov, torej 22.05 K prebitka. Poročilo je bilo odobreno.

Tudi poročilo o „Popotniku“ (poročevalec g. Fr. Luznar), o „Učit. Tovarišu“ (poročevalec g. Fr. Čr-

nagoj) in o „Zvončku“ (poročevalec g. L. Jelenc) je bilo enoglasno in odobruje vzeto na znanje.

O šolskem muzeju sta poročala gg. Dimnik in Jelenc, in tudi to poročilo je delegacija s priznanjem odobrila.

Pregledovalcema računov so bili izvoljeni na predlog g. Porekarja gđc. Janja Miklavčič ter gg. Rojina in Rus.

Po utemeljevanju „Zavezinega“ blagajnika in po raznih opazkah gg. Matavića, Tomana, Strmška, Černeja in Strelca so ostali letni doneski „Zavezinih“ členov isti.

Ko prebere g. Porekar vzpored za glavni zbor, kakor ga je določil upravni odbor, utemeljuje g. ravnatelj I. Lapajne iz Krškega te-le predloge: 1. „Zaveza“ naj posreduje, da se na Koroškem ustanovi vsaj eno slovensko učiteljsko društvo, n. pr. za celovško okolico. 2. „Zaveza“ naj priredi prej ko prej glavno skupščino „Zaveze“ v Celovcu. 3. „Zaveza“ naj s pomočjo slovenskih rodoljubov širi svoje liste in drugo slovensko slovstvo brezplačno med slovenskim učiteljstvom na Koroškem. Vsi predlogi so se po nekaterih opazkah gg. Strmška, Strelca, Matavića in Černeja enoglasno sprejeli.

Delegacija je potem sprejela nekaj predlogov, oziroma nasvetov celjskega učiteljskega društva, g. Jarca in g. Pečovnika ter je izvolila enoglasno predsednikom „Zaveze avstr. jugoslovanskih učit. društev“ g. L. Jelenc, I. tajnikom g. Drag. Česnika in blagajnikom g. Fr. Luznarja.

### Jubilejska samopomoč.

Dne 9. vel. srpana zjutraj ob 8. uri je zborovala „Jubilejska samopomoč“. Predsednik g. Jak. Dimnik pozdravi navzoče, konstatuje sklepčnost in otvori zborovanje ter obžaluje, da se učiteljstvo ne zanima za to prekorsno društvo tako, kakor bi zaslužilo. Društvo je izplačalo letos v treh smrtnih slučajih 1062 K, a svojega imetka ima 1030 K, ki so naložene v mestui hranilnici ljubljanski.

Na predlog gosp. Mešovška se bo uvedel v prihodnje čekovni račun. Isti govornik tudi predlaga, naj se imenujejo v posameznih krajih poverjeniki, ki bodo skrbeli, da se število članov pomnoži.

Gosp. Črnagoj stavi nekatere nasvete, ki se naj uvažujejo pri preuredbi pravil, in kar bo razvitku društva v korist. O istem predmetu je govoril tudi g. Strmšek.

O nekem smrtnem slučaju se je razvila daljša debata, v katero so posegli gg. Petriček, Strmšek, Gradišnik, Knaflič, Mešovšek, Jelenc, Trošt, Jarc in predsednik.

V odbor so bili izvoljeni: Gosp. Fr. Ks. Trošt, predsednikom in gg. Jak. Dimnik, E. Gangl, J. Režek in A. Sitsch odbornikom ter gg. M. Josin, L. Armič in J. Cepuder pregledovalcem računov.

Sprejme se končno predlog g. Trošta, da naj odbor preišlja, kako hi se odpravili nekateri nadostatki pravil in da naj se skliče po predlogu g. Dimnika ob prihodnjem zborovanju izredni občni zbor. Na predlog g. Gradišnika izreče občni zbor dosedanjemu odboru in zlasti njega predsedniku Dimniku zahvalo.

### Glavno zborovanje.

Kmalu po deseti uri se je začelo v lepi dvorani „Nar. doma“ glavno zborovanje, katero je vodil predsednik gosp. Luka Jelenc.

Pričakovati je bilo, da bode vsaj štajerska šolska oblast odposlala svojega zastopnika na ta najslavesnejši del cele skupščine, pričakovati je bilo to tembolj, ker so se letošnje skupščine seveda v prvi vrsti vdeležili štajerski učitelji, toda to pričakovanje se ni izpolnilo. Ta ali oni bi utegnili reči, šolska oblast je s tem pokazala, da se ne zanima za učiteljstvo, da se ne zanima za šolstvo. Mi tega ne rečemo, ker vemo, da šolska oblast zategadelj ni bila zastopana, ker so zborovali slovenski učitelji. Pričakovati je tudi bilo, da pozdravi zbor tudi kak zastopnik legitimiranih zastopnikov štajerskih Slovencev, kak poslanec, saj je vendar učiteljstvo najvažnejši faktor na polju narodne omike. A tudi zastopnika poslancev ni bilo, kolikor nam je znano nobenega, vsaj oglasil se ni nobeden.

Zborovanje je otvoril zaslužni predsednik „Zaveze učiteljskih društev“, gosp. J e l e n c s krepkim nagovorom, ki ga je priobčil naš list že v 25. številki.

V imenu mariborskih Slovencev pozdravil je zborovalce čitalnični predsednik g. dr. F i r b a s, ki je izrekel željo, da bi zaorovanje obrodilo obilo sadu učiteljstvu in narodu ter zaklical zborovalcem: Dobro došli!

V imenu mariborskega učiteljskega društva je zborovalce pozdravil g. L a s b a c h e r, v imenu slovenskih akademikov pa se je za pozdrav zahvalil g. K u k o v e c, ki je povdarjal spoštovanje akademične mladine za novo šolo in napredno učiteljstvo ter simpatije akademične mladine za učiteljska stremljenja. Povdarjaje pomen učiteljstva za slovenski narod, je izrekel željo, naj bi kdaj slovensko učiteljstvo moglo tako kakor Björnstjerne Börnsön o svojem narodu reči: da je naš slovenski narod najzibobraženejši na svetu. (Živahno odobravanje).

Na to je bil z navdušenimi Slava-klici sprejet predlog nadučitelja g. J a r c a, naj se cesarju brzojavno izrazi vdanost zbranega učiteljstva.

Sledili sta potem dve jako zanimivi razpravi.

Ravnatelj g. S c h r e i n e r je govoril o S l o m š e k u kot pedagogu. Podavši interesantno sliko o nekdanjih šolskih razmerah na Slovenskem, je označil Slomšekove zasluge za narodno šolstvo in podal znanstveno kritiko o Slomškovih pedagogičnih nazorih. Zbrano učiteljstvo je z velikim zanimanjem sledilo razpravi ter predavatelju na živahen način izrazilo svojo zahvalo za to razpravo.

Nadučitelj gosp. S t r m š e k je govoril o vprašanju „Kako naj se javi naša stanovska zavest“. To zanimivo poročilo prijavljamo v današnji številki.

Poročilu g. S t r m š k a je sledila kratka debata, v katero so posegli gg. K o s i, P e t r i č e k in Č e s n i k. Prvi teh govornikov se je postavil na stališče, da učitelj ne greši zoper stanovsko zavest, če se vdeleži duhovnih vaj. Poročevalec g. S t r m š e k je ob viharnem pritrjevanju zborovalcev odločno zavrnil to stališče, da so duhovne vaje za učiteljstvo žaljive, ker se prirejajo samo za učitelje, a za noben drugi stan.

## Z m e s.

### XVIII.

Da bode „Učit. Tovariš“ moral večkrat izhajati nego doslej, izprevidi menda pač vsak zavedni učitelj, a čuti tudi „Rešetar“, ki mora nekoliko že zastarelo zelje pogrevati, samo da prida novo „Sauce“.

Oh kako sem se od srca smejal, ko je „Slovenski List“ kalina lovil in baje ujel. Uredništvo je nalašč za-

molčalo, da je ostuden napad na učiteljstvo iz ust dvornega svetnika Šukljeja, Rešetar pa je bil toli hudomušen, da je okrcal najnovejšega dekana Koblarja, ki je pogrel staro zelje, da bi se iz učiteljstva norčeval. Ali razumete?? In zdaj je upila klerikalna garda o „Najnovejši blamaži Dimnika & C“, da se je Koblarju krivica godila. Sirote! Mislite li, da bode slovensko učiteljstvo šef-uredniku „Slov. Lista“ delalo poklone, roko poljubljalo za ostudne napade?!

Zadnje zborovanje našega učiteljskega parlamenta je bilo zares sijajno in zanimivo. Še zdaj mi šumijo burni klici „škofova župa“ po ušesih, katere je dobil tovariš Kosi, ko je zagovarjal ljubljansko škofovo „žehto“. Da si je Kosi kot persona gratissima mariborskega škofa včasih prišpogal dobro in ceneno kosilo, mu nič ne zamerim, ker mora učitelj pri svojih pičlih dohodkih biti varčen, zlasti še, če dosti ne priženi. Pri škofu kosilati pa je za „šolmaštra“ gotovo velika čast. Kosi je strokovnjak ne samo v pedagogiki, nego tudi vinogradstvu in pozna celo strupeno roso, še bolj je pa slaven mladinski pisatelj, ki za konkurenčno mu Gabrščekovo „Mladinsko knjižnico“, ustanovljeno po naši dični „Zavezi“, še ni spisal črke, pač pa izdaja svoje mladinske spise. Hvala, pravijo, dobro dé. Lanska „Südsteirische Post“ št. 98 ga je v oceni povišala celo v nadučitelja piščo: „Der strebsame und für die Erziehung unserer Jugend unermüdlich thätige Oberlehrer von Polstrau Herr Anton Kosi hat soeben etc.“ Prepričan sem, da mu ni nič za „materiellen Gewinn“, saj zadostuje kako pohvalno pismo bivšega dež. nadzornika dr. Jarca. Tedaj to vse sem vedel, a vedel nisem, da je Kosi rojen za diplomata, ki tako nejasno ali bolje, kunšno govori, da mora svojim govorom še dodajati „interpretation“. Čudno pa se mi zdi, zakaj se ga tovariš Jaklič brani, češ da ni v njegovem taboru — in vendar žehto zagovarja. Sam Sv. Avguštin naj jih pogrunta.

Gabršček, ta pogumni vojskovodja goriških liberalcev, bode izdajal zopet svojo „Mladinsko knjižnico“. Želeti bi bilo, da bi pri svojem in obenem „Zavezinem“ podjetju ne imel večjega deficita, nego ga ima Kosi pri „Zabavni knjižnici“. Učitelji, storite svojo dolžnost.

V zadnjem „Zavezinem“ zborovanju se je naglašalo, da naj učit. društva intenzivneje delujejo. No, v nekem učit. društvu je predaval nekdo o „§ 6. božjih zapovedi v ljudski šoli iz vzgojnega stališča“. Ker otroci navadno tega § ne razumejo, je enkrat rekla neka nemška učenka „Du sollst keine Ung'scheidheiten treiben“ — in prav je imela. Morda „Slovenski Učitelj“ priobči to podavanje.

Mariborsko zborovanje „Zaveze“ je vznemirilo tudi našega starega klerikalnega prijatelja „Slovenski Gospodar“, ki v št. 33 prinaša članek „Duhovščina in učiteljstvo“. Tam pretaka krokodilske solze po izgubljeni nadvladi duhovščine čez nas in s sirenskimi glasovi kliče zapeljane ovčice nazaj v svoj hlev. Naj navedemo nekaj ocvirkov. „Strah pred klerikalizmom je torej, kar brani mnogim gospodom (oh kako lepo) učiteljem pokazati jasno svojo katoliško barvo“ . . . „Klerikalizem, tako se je razlagalo, je ona struja katoliške politike, ki hoče z ozirom na učiteljstvo, da bi bili učitelji hlāpci, sužnji duhovnikov, sploh ljudje, s katerimi lahko dukovnik dela, kar hoče. Mi kar tukaj izjavimo, da smo tudi mi največji nasprotniki takega klerikalizma (o jej!) In vemo, da tudi cerkev obsoja taki klerikalizem, in da so tudi duhovniki nasprotniki takega klerikalizma“. Kdor verjame, bo izve-

ličan! „Voditelj v bogoslovnih vedah“ piše v 2. letošnji številki: „Duhovnik mora biti v svojem občeivanju nasproti učiteljem vedno ljubezniv“. V osebnem občeivanju mora duhovnik smatrati učitelja kot ravnopravnega souda človeške družbe in kot ravnopravnega sodržavljana. Ni samo nemodro in nelepo, ampak tudi nepravilno, ako bi se hotel duhovnik v zasebnem občeivanju kazati kaj več, kakor pa učitelj.“ Lepe besede, ki pa ostanejo na papirju, ker poznamo prav mnogo duhovnikov, ki greše proti „duhu in naukom katoliške cerkve“. Vsekakor pa je značilno, da so v Mariboru uvideli potrebo, duhovnikom dati tako lep pouk. Konečno pravi člankar: „V ime dobre slovenske stvari torej prosimo naše učiteljstvo, naj se ne da po nekaterih tovariših, posebno po tovariših iz Kranjskega, zvbati v liberalni tabor, zakaj klerikalizma, kakor ga slikajo ti gospodje, naše duhovništvo ne pozna in noče poznati“. Bodemo videli!

Mimogrede naj še omenim, da so najsovražnejši članki proti duhovništvu „Zmesi“ pornografskega gosp. učitelja Rešetarja, in pa članki Karola (Dragotina) Svobode. Ali ste že pozabili, v kolikih člankih in noticah je „Slovenski Gospodar“ blatil slovensko učiteljstvo in šolstvo? In slovenski učitelj naj bi molčal? Nikdar ne!

O ustanovitvi „Slomšekove zveze“ in katoliškem shodu prihodnjic kaj.

Na Goriškem se „Gorica“ kaj hudo jezi, da so tudi učitelji zaupniki narodno-napredne stranke in kliče policijo ter šolske oblasti na pomoč. Vrla „Soča“ izvrstno odgovarja v dveh člankih „Učiteljstvo in klerikalci“. Zlasti znamenit je konec: „Šolski zakon govori o versko-nravni vzgoji v šoli. Kdo pa ima v rokah to vzgojo? Odgovor: učitelji in — duhovniki. Ali kako izpolnjujejo ti zadnji svojo dolžnost? Naj le razpošlje kardinal na šolska vodstva vprašanje v tem oziru, in brez dvoma dobi odgovore, da ga bo sram svoje višjepastirske službe. Tu, tu pometajte pred svojim pragom! Ali hočete, da pričnemo novo serijo — „Tutti frutti?“

Pred kratkim bila je slavnost v Vipavi. Bralno društvo „Triglav“ iz Goč je dobilo novo zastavo. Tovariš Mrcina je imel slavnostni govor. Med pijano tolpo (15), ki je prišla zgago delat, sta se nahajala tudi dva učitelja iz Goriškega. Čudno, čudno! Ta dva gotovo pristopita „Slomšekovi zvezi“. — Kamniški Čenčič je na zborovanju katoliškega političnega društva kot tajnik nekaj čenčal; Jaklič pa, sedaj general klerikalnih učiteljev in učiteljic, se je repenčil na volilnem shodu Višnikarjevem. Amen.

Rešetar.

## Društveni vestnik.

### Kranjsko.

**Belokranjsko učiteljsko društvo** zboruje v četrtek, dne 20. t. m. ob 10. uri v šoli v Črnomlju.

Dnevni red:

1. Nagovor predsednikov.
2. O bodočem delovanju društva, g. R. Schiller.
3. Kako si pridobi učitelj ljubezen in spoštovanje otrok, poroča gđc. M. Pezdirec.
4. O hospitaciji, predava g. Iv. Demšar.
5. Razgovor o spomenikih umrlih tovarišev.
6. Raznoterosti in nasveti.

V Črnomlju, dne 14. kimavca 1900.

Predsedstvo.

### Istra.

**Podgrad v Istri.** V zadnjem „Učit. Tovarišu“ št. 26. piše g. kolega Božo Dubrović od Šv. Mateja, da ni bila

vrnjena okrožnica, ki jo je poslalo „Učit. društvo“ v Podgrad, kjer učiteljuje Kristijan Bogatec, o zadevi izvolitve enega učitelja odposlanca na učiteljski sestanek v Pulj.

Povem g. B. D., da sem dotično okrožnico z izvolitvijo g. Avg. Rajčiča poslal pravočasno v Hrušico, kjer najde v opravljenem zapisniku dotične šole pod št. 4, da je tja dospela in bila dalje odposlana 13. svečna t. l.

Pravičnejše bi torej bilo, da bi bil g. B. D. navedel imena onih, ki niso z vinarjem prispevali na okrožnico za deputacijo na Dunaj do Nj. Veličanstva.

Kristijan Bogatec.

**Ispravak.** Nije istina, da se je okrožnici „Učiteljskog društva kotara Vološko“ kojom je ono pozivalo učitelje, da se izjave za izbor jednoga delegata k sastanku u Puli dne 26. februara t. g. „tu u Mošćenice“ (t. j. kod mene) „njegdje zameo trag;“ nego je istina, da sam se izjavio za delegata veleč. popa Nikolu Butkovića nadučitelja u Kastvu i da sam tu okrožnicu poslijediv bližnjoj školi kako proizlazi iz potvrde c. kr. poštarskoga ureda u Mošćenicama dneva 11. februara 1900 br. 11, kod mene svakomu na uvid.

U stvari glede deputacije k Njegovom c. i kr. Apostolskomu Veličanstvu ispravljam i izjavljam slijedeće:

Nije istina da bi „U. d. k. V.“ bilo u tom poslu razaslalo istu okrožnicu kao i za sastanak u Puli svim školama kotara razdijeljenim u one (6) skupine; nego je istina to, da je spomenuto društvo poslalo po jednu istovjetnu okrožnicu svim školama kotara osim mošćeničkoj i lovranskoj. Za same ove dvije škole (isključivši i naravni put Berseča) to društvo poslalo je jednu posebnu okrožnicu, čim je jasno, da je sadržaj jedne i druge bio različit. Videći taj ne iskreni postupak predstavnika „U. d. k. V.“, ja, da proti tomu prosvjedujem, nijesam doprinijeo niti helera za deputaciju u Beč a i s toga što je predsjedništvo društva prijetilo u toj posebnoj okrožnici, da će ime ne doprinositelja tiskati u časopise. Što nijesam doprinijeo, dokazao sam da se ne strašim prijetnja gospode oko „U. d. k. V.“ A i bez toga ne bih bio doprinijeo niti helera, jer forma okrožnice na mene upravlenu nije bila ugladana, da ne rečem uljudna, kao što nije ni ova ekspetoracija gospodina nadučitelja Boža Dubrovića, koju ovim ispravljam.

Da pak nijesam bio protivan deputaciji u Beč, dokazom je što sam kupio za nju milodare u mojem školskom okružju i pokupio više kruna otposlanih predstavniku „U. d. k. V.“ kako to dokazuje primnica c. k. poštarskoga ureda u Mošćenicama.

Toliko što se mene izravno tiče.

Pripravan sam k tomu da ispravim i druge ne tačnosti i ne istine ako bi bile napisane samo uljudnom i pristojnom formom, koje bi se mene izravno ticale, kao što bih i danas, da znam, da gosp. nadučitelj Dubrović u svojem kontestiranom dopisu, na mene cilja, uz uvjet da taj dopis bude prije popravljen od poznavaoa hrvat-skoga jezika i da misli budu poredane po slovničkim pravilima, koja ne dopuštaju dvojako značenje; jer dvojako značenje, ako hotomice unešeno, može da služi piscu, da ga u potrebi izvuče iz škripca.

Lanišće, 13. septembra 1900.

Marijan Marchi,  
nadučitelj.

Dostavek uredništva. S tem, da smo odprli svoje predale tudi g. B. Dubroviću, še ni sklepati, da se mi strinjamo z njegovimi nazori. Mi hočemo priti stvari do dna ter se natanko poučiti o istrskih razmerah; zato bi radi slišali vse pro in contra glasove. Tako smo postopali tudi na Goriškem. Tudi Vam je naš list vedno na razpolago; vzemite le pero v roko in razjasnite nam s svojega stališča tamošnje razmere. Povemo Vam pa naravnost, da se nam dozdeva že danes, da plava istrsko učiteljstvo v klerikalizmu, a tega še samo ne ve. Želeti bi bilo, da pride učiteljstvo pravočasno do spoznanja in ne obožuje tistih mož, ki hodijo v Ljubljano na katoliški shod. Taki možje niso prijatelji napredka in svobodne misli.

## Književnost in umetnost.

**Dimnikova „Avstrijska zgodovina za ljudske šole“** velja broširana 2 K, lično v platno vezana 2-60 K; s poštino 20 h več. Knjiga bo dobrodošla učitelstvu in šolarskim knjižnicam; primerna pa je tudi prav zelo za obdarovanje otrok povodom praznovanja 70 letnice cesarjevega godu. Lična knjiga se dobiva pri založniku g. J. Petriču, trgovcu s šolskimi potrebščinami v Ljubljani.

**Šeberjev „Ročni zapisnik“** je izšel. Odlikuje se od prejšnjih letnikov v tem, da mu je pridejan tudi koledar. Upamo, da ga ne bo slovenskega učitelja, ki bi si ne nabavil tega res uzorno sestavljenega „Ročnega zapisnika“, ki dela hkrati tudi čast sestavitelju, vodju gluho-nemega zavoda, g. Štefanu Primožiču.

**Brunetovo telovadbo** s Furlanovim podrobnim učnim načrtom za telovadbo ob pričetku šolskega leta kar najtopleje priporočamo slovenskemu učitelstvu. Cena 2-60 K, vezana 3 K, po pošti 20 h več.

## Vestnik.

**Učiteljski konvikt v Ljubljani:** G. Fran Kozjak, učitelj v Borovnici, nabral o priliki praznovanja 25 letnice in častnega občanstva gosp. nadučitelja Frana Paplerja 19-50 K; g. Fr. Drenik nabral povodom svatbe gospe učiteljice M. Hromec-Maier 3 K; g. Josip Čerin, učitelj v Toplicah pri Zagorju, na knj. kr. podr. št. 227, 10 K.

**V novomeški okrajni šolski svet** sta bila kot zastopnika učitelstva na okrajni učiteljski konferenciji dne 6. t. m. izvoljena gg. nadučitelj A n d o l j š e k in učitelj M a t k o.

**Slovenska umetniška razstava** se je otvorila dne 15. t. m. opoldne na prav slovesen način in bo odprta do 15. vinotoka. Isti večer je bila v „Narodnem domu“ slavnostna akademija s prav odbranim vzporedom. O razstavi sami kaj več prihodnjč.

**Nova past.** Povodom II. katoliškega (bolje: klerikalnega) shoda so ustanovili klerikalno učiteljsko društvo: „Slomškova zveza“. — Namen te „zveze“ je, rušiti lepo organizacijo slovenskega učitelstva. Pravijo, da so ujeli v to klerikalno past 80 kalinov iz vseh slovenskih pokrajin.

**Zaveza avstr. jugoslovanskih učit. društev** ima po zadnjem izkazu 1900 udov.

**Premije za učitelje.** Metelkove premije za učitelje so letos prejeli gg.: Anton Smerdel, Š. Tomažič, Jos. Čerin, Leopold Punčuh, K. Završnik in M. Konjar. Premije za vrtnarstvo so dobili gg.: V. Sadar, V. Burnik in I. Žirovnik.

**Vsi na krov.** Državnozborske volitve so pred pragram. Vse zavedno učitelstvo pozivljemo, da stori svojo dolžnost in deluje za kandidat, ki so naklonjeni svobodomiselnemu učitelstvu. Na Kranjskem bo kandidoval v V. kuriji napreden učitelj. Torej, takoj vsi na krov in na delo!

**Poziv.** Gospod prof. dr. Glaser me je naprosil, naj bi vplival na gg. predsednike učiteljskih društev na Kranjskem, da bi nagovarjali svoje sočlane, da bi v kolikor večjem številu pristopali „Slovenski Matici“, in to že zaradi spisa „Vzgojeslovje“, ki je začel izhajati v Glaserjevi „Zgodovini slov. slovstva“. Rad ustrezam odličnemu rodoljubu ter tem potom priporočam „Slov. Matico“ gg. kolegom kar najtopleje, obenem proseč dotične gg. predsednike, da delajo na to, da se Glaserjeva želja oživotvori.

Trebelno, 15. kimavca 1900.

Janko Leban.

**Pokojninski zakon** kranjskega učiteljstva je dobil Najvišje potrjenje.

**Na Dunaj** sta odpotovala dne 16. t. m. gg. učitelja E. Gangl iz Ljubljane in J. Pavčič iz Vel. Lašič. Prvi bo nadaljeval svoje študije na pedagogiju, drugi pa na konservatoriju. Napredno učiteljstvo si torej resno prizadeva, da se naobražuje, žal, da merodajni in poklicani krogi naobrazbe željnih učiteljev nič ne podpirajo; gg. Gangl in Pavčič sta morala namreč na lastne stroške na Dunaj in vrhutega morata še vsak svojega suplenta plačati. Tako se godi tudi g. učitelju G o r e č a n u, ki obiskuje na Dunaju telovadni tečaj. To je žalostno! Pač pa je bolj zavzet za učiteljsko naobrazbo štajerski deželni odbor. G. učitelj M u n d a, ki obiskuje konservatorij, dobiva od deželnega odbora štajerskega v ta namen podporo in tudi suplenta zanj plačuje.

**G. K. Engelman**, nadučitelj v Dobropolju, je izvoljen zastopnikom učiteljstva v c. kr. okr. šolskem svetu kočevskem.

**Svetovno razstavo v Parizu** so obiskali ti-le gg. učitelji: Belè Ivan iz Ljubljane; Brinar Josip iz Rajhenburga; Dimnik Jakob iz Ljubljane; Galè Franc iz Ljubljane; Luznik Alojzij z Vrhnike; Rojina Fran iz Šmartna pri Kranju in Stiasny Ljudevit iz Radovljice.

## Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 853

o. šol. sv.

### Kranjsko.

Učno mesto na enorazredni ljudski šoli s celodnevni poukom na Dobravi pri Zasi pu z zakonitimi dohodki in prostim stanovanjem se razpisuje v stalno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje naj se predpisanim potom do 30. kimaveca 1900 tu sem vlagajo.

C. kr. okr. šolski svet v Radovljici, dne 8. kimaveca 1900.

Na štirirazrednici v Trziču se razpisuje služba učiteljice z zakonitimi prejemki v stalno oziroma začasno nameščenje.

Prosilke naj svoje pravilno opremljene prošnje predpisanim potom do 1. vinotoka 1900 tu-sem vlagajo.

C. kr. okr. šolski svet v Kranju, dne 16. kimaveca 1900.

Z. 726

### Štajersko.

Cilli An der dreiclassigen in die III. Ortsklasse eingereichten Volksschule in Süssenberg kommt eine, und an der fünfclassigen in die II. Ortsklasse eingereichten Volksschule in Franz kommen zwei Lehrerstellen definitiv zu besetzen.

Weiters werden zwei Bezirks-Aushilfslehrerstellen für die Schulbezirke Cilli Umg., Franz, Gonobitz, St. Marein, Oberburg und Tüffer mit den systemisierten Bezügen nach der I. Ortsklasse zur definiteven Besetzung ausgeschrieben.

Bewerber (Bewerberinnen) um eine dieser Stellen wollen ihre gehörig instruirten Gesuche im vorgeschriebenen Dienstwege bis zum 15. October 1900 an den betreffenden Ortsschulrath (für die Aushilfslehrerstellen an den Bezirksschulrath Cilli Umgebung) senden.

Cilli am 5. September 1900.

Attems, m. p.

V zalogi R. Šeberjeve tiskarnice v  
Postojni je ravnokar izšel:

## Ročni zapisnik

s koledarjem in z imenikom ljudskih šol  
in učiteljskega osebja na Kranjskem,  
Južno-Štajerskem in Primorskem

ter z osebnim staležem kranjskega ljudsko-šolskega  
učiteljstva

za šolsko leto 1900/1901. — VII. Letnik.

Sestavil Štefan Primožič, učitelj.

Cena: za 75 učen. K 1-40, za 100 učen. K 1-50, za  
125 učen. K 1-60, za 150 učen. K 1-70. Naročnikom  
šolskih tiskovin 40 vin. ceneje.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stoji vse leto 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spisi naj se blagovoljivo pošiljati samo pod naslovom: Uredništvo „Učiteljskega Tovariša“ v Ljubljani. Naročnino pa prejema g. Francišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Oznanila in poslanice se računajo za stran 30 K, pol strani 16 K, 1/3 strani 10 K, 1/4 strani 8 K, 1/5 strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavljenje po dogovoru. Priloge poleg poštine še 6 K.